

ШЫНЫ

ПРЕЗИДЕНТ НОВОКУЗНЕЦКИГЕ ЧОРААН

МОСКВА, (РОСИТА—СЧТА). Россияның Президентия Борис Ельцин Новокузнецкиге эртен вторник хунунде барып чораан тунелдеринге хамаарыштыр мынча деп медегер: «Бо черинд экономиказын экидиктин, быжыктар дээр Президент болган Чырак буту-ле чүүлдерин кылыр апар. Кузбассчын чугула айтырлары шийтирээр дээр Россиянын Дээди Совети-биле моон сонгар иденкейлик кады аждыдаар сизер бе?— деп, корреспонденттер-ник айтырынга Борис Ельцин мынча деп харылаан: «Апрель 25-ке чедир чок!»

Россиянын Президентизи Борис Николаевич Ельцин Новокузнецкиге барып чораан узунде шахтерлар-биле, социал хандарырган аждыкчылары болган дайынны, куш-ажылды киржикчилери — хоочунлар-биле учурашкан. Президент вторникке кезээнде Москвага дедир ээр келген.

Хүннүн Медээлері

Мөген-Буренде Мөнгүн-Тайганың «Мөген-Бурен» совхозтун малчынары кыштаглаашкынны багыт эвээр эрттирерлар. Ол ажил-агымда иттизи-биле беш муу аажы баш чаш хураганна онча-менди болган.

Хураганны хоратпаан. Чус баш койга онааштыр чүсте эвээр эвээр мал төлүн ап болурун үлгер-чижери оон еске-даа койжурлардан көрүп болур. Ызымларга Базыр-оол Иргит, Юрий Оскев олар хамаарыш. Боларнын кыштаанда көк ситенин саратпаан. Оон еске-даа малга бээр амданнинг чемер эвээр эвээр.

«Мөген-Бурен» совхоз бо чылда мал кыштаглаашкыннычче улус кизээргини угулаш, чус башка онааштыр чедер беш хураганны алар сорулган салган.

Адам-Тулуш БЕГИН.

УЖУРАЖЫЛГАЛАР

Иштики херестер сайды, генерал-майор В. Б. Кара-Сал чоокта чаа болуун чангым чер-чуруттулары-биле учуражым. Бай-Тайгага кез чораан. Ычач РФ-тин улус депутата В. С. Монгуш база бистин кожуунга сонугчулары-биле учуражынын планна алган, чедир келген болган.

Сейин-оол ИРГИТ. Тээли суур.

Солун 1925 чылдын август 31-де үпүн эгелээн

№ 70 (15044) 1993 чылдын апрель 15 (эрги сан-биле 23), четверг

Солунга ат салган шагы 21.15. Сазар өртөө 4 рубль.

1993 чылдың апрель 25 — референдум хуну. Тыва Республиканың черге хамаарыштыр референдуму ол хүн Бүгү-россия референдуму-биле кады эртер.

ДАРГАЛАР СОЛУШКАН

Бурунгу хүн Кызыл хоорай Советинин организастыг айтырлар чугаалашкан сессиязы болуп эртер. В. Х. Кара-оол ТР-нин Дээди Советинин секретариатында аждылар дээр хоорай депутаттарына оон Совет даргазы албай-хүлээргезинде хостар дугайында дилег кирген.

БҮГҮ ТАЛАЛЫГ САЙГАРГАН

Урус депутаттарынын Бай-Тайга район Советинин элдэгилт сессиязы болуп эртер. Оон ажилында район чамгырларын харысаалыг аждыкчылары, көдээ Советтеринин, суур чамгырларынның, профсоюз комитеттеринин, херастарын чөөдөлдеринин даргалары, совхозтар директорлары, бузурлулар, хей-инги организациаларынны удурткучлары кирешкен.

Сейин-оол ИРГИТ.

ИВИ АЖЫЛЫ: ООҢ ЧАМДЫК АЙТЫРЫГЛАРЫ

Кышкы үс—инге эң-не таарымчалыг үе болур. Хар улуг болза, улам эки, одарындан улуг мравас, ында-да болза кышкы удуур белеткелди частан эгелеп чорутканы дээр. Ол дугайын ам сагымдары мен бодаларымга, черле артык эвее нийн, Кыштаглаашкыга компекетин белеткел ажалды бисте иви тудул, оон продукция ап турар ажил-агыллар чорутпай турар дилемме, ында черле чаштыгыр чок боор.

Хей иялыг Тожу районуң үш совхозу чыл сагында-ла, муң хире башты (некробактериозтан, пастереллезтан, халдыр чок еске-даа аарылардан) иядыр турар, оон-да өске чылдагаанлардан иви багы хорай турар болгай. Оун даргазына сан-көргүзүлгө-беле көргүзүп көрөй. 1939-40 чылдарга Тыванын иянын 20 мун, 1970—1980 чылдар эвинде 14-15 хире мун турган болза, Тожду ай 5400 баш иви артып, Чылдыч-на иви мунан баар болза, үш хире чыл болгаш кичил баарлы деп айтырыгы салып болур. Тываның Чыраа иви бажын камгалаар, оун өстүрер талазы-биле тускай доктаал-шиитпирин хүлээр ап, ияжикилерге материалдык болгаш моральдык деткиме көргүссек болза байдал нарын бооп турар.

МЭЭН ЧЕСТЕМ БАЗА КОЖАЙ

Улуг-Биче Актар, Баян-Кол, Алш, Эдөгей ол иячар оон тавнаас кичи чок, Оон адын Денис-Белек Чандан-оол Монгуш дээр. Чону оон Чолак-Кожай ажирлар. Чогуу улуг дык чолдак-даа эвее, ортукмы санын кичи чөвөө. Мөңгү даяларың Ооржактар шупту уузы-уугу болгаш «Узуннар» деп атта чедиген улус, иччаны-ла чөвөө олзырны арзамыш шала чолдак болган боор.

иң курттарты март, апрель айларда чедештир өзүп келгеш, организмни соруп эгелээр, иянын «кидикчээр» ылап-ла эгелээр ол. Улаштыр ымыраа-сээк ужуу эгелээр (ива микшаш шаашкандан девиээр мал көрбөс мен), дун-хүн чок амыр-дып бербеске, иви кыра тогуур отташ шыдар болор, ол үезе минералдык немелде чөм боор дус база чедиптес. Пастереллез, некробактериозтан азып эгелээр үези база келер, организм иви малдын чедештир, ар маларнын мыызы иви кезерини үези. Соөлгү үезе бо компания иви малдын эвээр, баш санынны немезининге доктар чедирин турар апарган. Мылме кезерде (асептика, антисептика) санитариям чурдун, чангыс аай негелдени савгызындан, тускай кыскаш, хан доктаадыр эмнер болгаш бо ажалга эрежок чүгула чүүлдерин баш үзүр белеткел албаанындан таарым, чаа чүгулар база бооп турар.

Март 11-ниң хуунуна өчкен «Шынаа» «Мылме» деп эстолгүү чүүлүне Каа-Хемден А. Мадан мыыты кескен соонда, иянын багы сириниппай турар деп бичип турары шып, мыытын кескен соонда мал (Төнүүзү 2-ги армыла).

Арат ажил-агыы

Кожайларын мал-маганы, шынап-ла, көрөөр чокка, эр-бичи чүве ийи. «Дон-Терзин» совхозтун мал ажилында аймактар эвээр эвее, ада-нези-биле кады-даа, агы-даа мал аялдал чоруурлары бар. Тыва ижики мал эзерер болза, черле ажыраа» деп чөвөө чугаалаар. Соөлгү чылдарга даяргы-төөсө катчып, арат ажил, «гылдарын аждып ал, бир дем-биле аждыдал чоруурлары сеткил ханымнадан өөрүп чоруур мен. Валентина СААЯ.

ШАЛЫПЧЫ АЙНЫ ТҮҮҢНЕВИШААН

Эрткен неделяны төңү-зунда «Шамбалыгын» механизаторлары, таражылары чакы хову аждыларынга белеткелди шалыпчы айнын түнелдерини үндүрүш. Аяа хову, шап аждышчылар, механизаторлар болак шупту киришкен болгаш ажил-агында бо талазы-биле эки чүдүлдерин демделген, яветтерин дарий эди, чедир кылдынын чуулар-дерин тарыкта эгелээрини мурунда доозар дээр шынгы чугааны кылган.

Сөөлгү каш чылдарын дургузуда «Шамбалыг» совхозту удуртулгасы чангыс эвее уада солукчыларга, түнелдерде ажил-агылдан итти байдал суураан, материалдык кулупаларга болгаш эки-ше-төргүн чедиптес болганында, иялганы бола малдын продукция бээрини куулаанында, чыл бүтүр чакы тарылтаны шинар чок чоруулар тава шөлдене ажал-караатайын келгенде ап турар дүжүтүүн чөмөзөл дык чүдүлаа. Харын-даа республикага эи күдү көргүзүлгү болуп келгенни хураалын киржикчилер демделгези Бо бүтүгүн түнелдене «Шамбалыгын» ажил-ишчилери боттарынын үндөшлөп төгүзүп алган совхозун харын-даа дүжүдүп, оон бүтү мал-маганы болгаш техниканын аразында үкөжик айтпаш, тарай бер чакы дугайында чугаа база үпүн турган.

Кызыл районда «Шамбалыг» совхозтун тургустунганындан бээр 20 чыл ою бо чылдын чакы хову аждылары-биле капсырлашкан. То-

даргайлаарга, шамбалыгчылар ол байыралаан азыр 23-24 хүннеринде эрттирер деп шийтирлээ.

Маркалыг тракторларын хей кезин долдур-биле септеттиги. Олардан арткан 2 «К-700»-тур болгаш 2 «ДТ-75»-терин чоокку хүннеге ажалдагаш кирген. А кожук машиналарынның талазы-биле ажил шупуд турар. Ону база улавас доозар бис.

Кыраа-чаар материалдар талазы-биле хандырылганы үзүктөлбөй турар, оун аман-да курлаамдар аждылар уламчылал турар. Ычангааш чакы тарылтаны үезинде, кыска хуусаала доозуп болурун аргалары бисте бар.

Кол агроном О. О. Ондар.— Бо чылдын үезин саяды аларында үлүг шупуделди үндүрүп тур бис, өрткөтөр канчаар-даа артажок аартаан. А бир эвее эртен чылды кандаашкындан аргада, черин чайгы аялдууларды көгүчү технологийн бүтүрүп шынары чорудуп, бок үштөр-биле демиселди чоруткан туган болувавса бо хүннеге үезиниң өске үлүгваста сипакы турган. Бир чаштырыныс ол. Бо хүнде кол тараа култураларынны үезинеринде иттизи-биле 432 тоннага белеткел аламыс. Ам-даа 438 тонна херек. Үезин белеткээр ажалдарын апрельдин ийги оон хонуна доозар учурлаг бис. А канта-бейдин 28 тонна үезин бар. Ам-даа 17 тонна херек болуп турар. Актарын бүтү үезинерини саяды аларына бисте 20 миллион ажит түнүг ажит-терин бо хүнде херек болуп турар-дыр.

Совхозтун директор С. Д. Семенов.— Өрткө-үңе хүннер күнче өзүп турар мында берге үезе чүге Россияге өңүндү Президентивис Ш. Д. Орозбаков дилени олгары болувавса моон сонгаар чүт-чүт-амандарып шыдавас бис. Нүгдө дейин, күженишкисин ажалдаар херек. Эрткен 1992 чылдын чакы хову ажалының совхозтун совхозчистери, механизаторлары мыка кыска ажалдааны бо хүннеде бисти кончүт үлүг бөгөөдүкчинеңге чедирген бо-дун Ченя шынаа чок болувавса, минералдык чөвөө ажалдаарың ийи эвее ажалдап, ежикилерге ажилдаар таарымчалыг байдалдар-

Часкы тарылгага уткуштур

ны аразындан «Таражы» биче будургаларын механизаторлары Александр Сарылар, Радислав Ондар, Мерген Седей, Владимир Ооржак, мал чөм белеткээр биче будургалар Василья Бурбу, Игорь Ондар, Оттук Ооржак, Тавов Салчак, столовая септелзин эки чорутканы дээр Фаина Ондар, дарыя Мижит-оол Чоппа, одакмы Дарган-оол Монгуш, электик Далай-оол Деге болган оон-да өскелерни ачка-төргин-биле шынап, мактаан. «Таражы» биче будургалар бодунун чамак санаашкыны анын кылаш, кирген оруганы барымдаалап тургаш, чакы тарылта үезинде бир кижини чөмөйин аргаан (дүштөк чөм) 4 рубль 50 көпөск кыдыр доктааткан.

Ол кезээ совхозтун 20 мун оонга уткуштур ачы-дуза маратонун Култура бажының организастары. Аяа Курбанкынын район салбыры 100 мун рубльди кирген. «Кызыл» септелге-техниктиг будургалар чөм 6 мун рубль өртектик септелге ажалдарын калас кылырын алаан. Көдээ ажил-агы ыамын «УАЗ-469» маркалыг чик машинасы берген.

Совхозтун ажилчыларындан болгаш чурттагылардан иттизи-биле барык 200 мун рубль маратонга кирген. Оларнын алашканы Эвее-оол Монгуш, Николай Мадда, Шучук Доржуй-оол, мөге алышкылар Владимир болгаш Аяс Монгуштарын неси Кара-Баяз Монгуш, Сера, Алай Мортуй-оолдарын өг-булед, школа коллективин Иван Бурбу, школар Кыргал-оол Ондар, Лора Седей, Маргарита Монгуш, райкуускомунун култура киданы, Наталья Ондар, Өргөштей Баймысман болгаш оон-да өскелер хей-агына-төгөргин болгаш мал-маганы ачы-буян маңылуунга салган.

Маратонга Кызыл районуң агыткери Көкчү Маадиевни болгаш Солаан Кырбасын Базыр-оолдар, Улуг-Хемел хочун эрттир Биңчи-Урут Давала, оон отду Олег Кара-Кат Ооржак, Михаил Чудалк, Көкчү Монгуш болган оон-да өскелер кончүт иденкейин киришкен демделгес арга чок. Ам апрель 23-24 хүннеринде «Шамбалыг» суурга болуп чорудала айт чарыкмы 128 чөмөйн хуржинден агыла, элбөлб, шыдыраа маргыда-лаара база болур. Ычангааш Шамбалыг спортчуларын маңылуур.

Хуракта чакы тарылгага эки белеткелдене болгаш септелге ажалдарына киржикчилерни маңап мактаан. Олар-

ЧАГЫДЫЛГА-93

аг-үе чежемейнин берге-даа бол, алын алгаш, чагыдылган утпа, өннүк. ын» 6 айда — 700, 3 айда — 350 рубль. ыны херек; сеткили оон ядарава. рак-чоокта янзы-бүрү болушкуннар, дык сүзүк, чанчыл, чарлык, төөгү, медээ, ры, чогаал, дуржулгалар, чарлалдар дээр, наныштыг өннүүн чүңү дамчытпас дээр. еделяда эң көвөй — 5 катап үнер, омерлерин 7 килдиз сиирчү кылар, иттидел-политиктиг хоочун «Шынны» арыывадын, чагыдып ал, часпайн баар сен.

Subscription form with fields for name, address, phone, and subscription period.

Delivery card form (ДОСТАВОЧНАЯ КАРТОЧКА) with fields for date, location, and subscription details.

ИВИ АЖЫЛЫ: ооң чамдык айтырыгылары

(Төптүз. Эгесиз 1-ги армия)

семиривес, зарымчал болурун хей кезин үнчө арган кирип турарын иякжар эскерип турар апарган. Шин өзес кезининден келир чылын ыргак-лагыр мыйсы үнер, харында кезер учурдуг теринде сыйлагачак чэр тыптып келген суг боор болза, ону кезери айылдык.

Тыва черде турар иялер деаегада эн улуг, шыдалды ивилерге хамааржыр, ындыг турбуже, он ындыг шынарын улам сайырадыр сорулгадык комплекстиг зоотехниктиг уксаажымдыга ажылдарынын чорутуунайы турарын харааал-биле чугаалаар апаар. Түскылап ускен, эки төл берип болугу дег коанлар, бодуруку эаедер кайы-даа совхозтарда (бир өзес шилер болза, чоп чок деп) анычталып тургустуумай. Эаедериле селуу-чугу мурунда иякжылар арзыма эаедерин харында Кунгургутуа. Каа-Хемден Хусбутудуан тываларында буагары (эаедерин) солчу болгай. Эр иви 1,5 чд назылды тургуш, эаедеринге четпип келир, ындыг-даа болза, мычан төлүнүн шынары кошкак болур, а эрте төртүтүнген кес иви айналары алы ай назымды тургуш, эаедериле төл берип болур. Чамдык таварылгада шынарларын хол-биле эаедерин тургуш төл ай турарын эрте дуржумгадык балыктап турар болгай, шынак айналарыны 2-4 хуууун бизис эаедерилеге кирип болурун практика бадыктап турар.

Эаедериле үези озаа үе болур. Ынчангаш анза баш уаур хынамчалыг белеткел эргежок чугула. Эаедеринин мыйыстарын холдайты кезер, оларын баглар бижыг баг, хейдер база херек, эаедериле эаедериле буагыжытарын, кырган буагарын шуптузун чазаар. Мынадыларын эаедериле чаньне хавырар дээш ажыл-ла хей болгай, эр, кыс мал кады турда эаедериле шуудаар, ол Үеде эаедериле чаньга дусту база салыры чугула. 2,5-4 харлыг буагарын эаедериле кирипш-терер болгаш бир бугага 35-40 мында онаажыр. Эаедериле кирген мыйыларын демделеп адыр (хачы-биле дүгүн кезип каар). Мынадыларын эртеп эрте, биче дүшкө чедир бугага кирирге эки, дүшү үезинде шолууг өзес, мычаарга кезеж кирири база эаедериле. Эаедериле хейы шынак шынак мыйыны төл эаедериле болбос. чангыс удаа эаедериле, мындагы аяшылы.

Хол-биле туду эаедериле чорутулаган деп база дыйнаан мен, үези келерге эаедериле катакш, тайгаке салып чорудуптар ол-ла, артык үе, күш чарылаас аан, айнаар, диннээр сезон база келени ол. Он соонда ивилерин чартык кезе коданга келбес, черик бугалар чара суре бээр, мычанга чидирин деп бир кол чылгаатыны мында деп боодар мен.

Некробактериозту бодурубай баарынын аргазы чуге чок деп, бар. Бо аарыгын эге чадымы эскерип катакш-ла, антитиботиктер-биле эмизэрге, доораа эттинер чоран. Эге чадыл дээрге каныг бадыктаа ол? Иви чыдып-чыдып турал-да, доран ияй болбос, бир чин туруп-туруп, шимчел, чорупуу. Хол-буудула балык чок-даа болза, аарынын, келдүрүп

айтырыг: — Агроном бригадир кижиге бо үе чылай чок болгай, плав, сорулгалар чүү ири, Аркадиенвич?

Харым: — Плавнык үеүг. Ужен га шөлге картошка, он га шөлге яны-буру ногаалар өсүдөр бис. Кол-ла чүе-сүг бугаларын холга кирир аары, черин чөмөгөш, он дүжүт алыр дээш, чугааымы ол удумчылдык. — Чагырар, айтыр үеде огород шөлдү уаур даргалар Манга-Элэин деп чеге кылдырган, хамык бугаларын элэин дүй ала бээр боорга, чадыкша, дөртен га черин сугтарар кылдыр эрги чреден хоалайлар казып, кошпалар сөөртүп, ам хидичектинин тур бис. Плав улууг, үе кызып келген — диял.

Анай-ол Аркадиенвичин «хидичектин» деп чытаалап турарын шини Аркадаторлар сес кижиле феврал айдан тура дои черин казып, өрттөйп, соон демирин дунузаллап, этеп, чуну кылбап эаедериле. Ол дугайында Аам-Тудуш Базы бистин чугааымыка дээр ушканы каалты. «Эрги ашка-биле барык-ла үш мылдон харе ашканы элэинге сугтарлаган системаны кылган деп бөдүн аякычын Базы Сувановичнин хоуманд аары-даа чөп-түгүр дээрзин демделгесе артык өзес боор.

Айтырыгы: — Анай-ол Аркадаторлар үезин-хүнесинер бар-ла чүе боор аа?

Харым: — Урезинеривас бар, картошканын үезинде арыг-лаар, анылаар ажалдар бар. Чамдыктарынын дашты эки-даа болза, ишти хос болуп турар. Ындыг аарыг үезин эаи дүжүт бербес дээрзин көргөн бис. Бо берге үеде аргалыг болза, үезиниң шаа-биле эаедериле бодурут апаар бис. Ындыг сорулга-биле 30 га черин сугтарар-биле бугаларын кылмы, хоалайлары улап турарымы б-

Айтырыг: — Аркадаторлар сесе кижидир силер, үе чымырлы, ажыл хайныгып, халымы изиг чедир кээрге бергедей бербес силер б?

Харым: — Берге болбайн канчаар, ындыг-даа бол, кээр бис. Каауста, ногаа олурутур үеде суур чони эаедериле бээр боор, ивелеп ууут. Тергин багай чүе-сүдүрүң, ивек маалы-га болгай. Кадат черде организастап албас уаур болгай эс эртен чыдып хуу чо шөлдөриден борбак-да картошка албандыр. Мал оонго мон кирип туруп берге, ажалдар турар кижилерге берге, хоен карынч чорду. Ындык-ла эаедериле кижилерге доктар-моолдак болур чоран.

Айтырыгыларымыга харым бергенниге четтирдим. Частын чангыс хуу чыды чөмөгөш болгай, алыс ачаа дөзөн кижидир сен. Кара утаан-биле эабек дүжүт ап чоран ачаа ашакка боудаар, эртеп-бидилгиг эрди сен. Эки-ле ажалдар көрүрөм.

Чугааны көдөз бижикчи Биче-оол МОНГУЛ-ООЛ кылган.

Айтырыг: — Агроном бригадир кижиге бо үе чылай чок болгай, плав, сорулгалар чүү ири, Аркадиенвич?

Харым: — Плавнык үеүг. Ужен га шөлге картошка, он га шөлге яны-буру ногаалар өсүдөр бис. Кол-ла чүе-сүг бугаларын холга кирир аары, черин чөмөгөш, он дүжүт алыр дээш, чугааымы ол удумчылдык. — Чагырар, айтыр үеде огород шөлдү уаур даргалар Манга-Элэин деп чеге кылдырган, хамык бугаларын элэин дүй ала бээр боорга, чадыкша, дөртен га черин сугтарар кылдыр эрги чреден хоалайлар казып, кошпалар сөөртүп, ам хидичектинин тур бис. Плав улууг, үе кызып келген — диял.

Айтырыг: — Аркадаторлар сесе кижидир силер, үе чымырлы, ажыл хайныгып, халымы изиг чедир кээрге бергедей бербес силер б?

Харым: — Берге болбайн канчаар, ындыг-даа бол, кээр бис. Каауста, ногаа олурутур үеде суур чони эаедериле бээр боор, ивелеп ууут. Тергин багай чүе-сүдүрүң, ивек маалы-га болгай. Кадат черде организастап албас уаур болгай эс эртен чыдып хуу чо шөлдөриден борбак-да картошка албандыр. Мал оонго мон кирип туруп берге, ажалдар турар кижилерге берге, хоен карынч чорду. Ындык-ла эаедериле кижилерге доктар-моолдак болур чоран.

Айтырыгыларымыга харым бергенниге четтирдим. Частын чангыс хуу чыды чөмөгөш болгай, алыс ачаа дөзөн кижидир сен. Кара утаан-биле эабек дүжүт ап чоран ачаа ашакка боудаар, эртеп-бидилгиг эрди сен. Эки-ле ажалдар көрүрөм.

Чугааны көдөз бижикчи Биче-оол МОНГУЛ-ООЛ кылган.

ШЫН

Часкы хун чылды чөмөгөрер

ТАРАА-БЫДААЛЫГ БОЛУУЛУҢАР

Бо үедегер домак магаалыг-ла өттүр сөглезэн өөредиг-суграадыг ийи. Ол дээрге чазын эки тарып алган тараа-быдаан, ногаа-чимизин будун чылады чөмөгөрер дээни ол.

Көдөз кижилерге бо сөстүн укур-уктамын, чазын кылдыр учурауу ажы-чүдөсисти көдөз черлерде билбес кижин ховар. Ынчалза-даа бистин билбейн эрте берген тодуг-догаа, аш-чөмөк эндери шага чанчымын, азырадыкчы көөтүң аспаандан ам-даа уштинмаанын утатат утуптар азы бот-оожургадып, эээш-биле картошка даан алыр улурар, а ханы ону ажаар кижиле ажаар, ажааас кижиле ажааас күзүн келгеш, чашпап-бок арзынаал олурткун үрезинден бичик-ле хей картошка казып алыр таварылгалар бар болгай.

Тывалар шаанда халаган-тараа тарып чип чоранынысты шупту уткан бис. Арат ажалдылардан аныгда, эртен чылга чедир чөмөк хергелээр тараа тарып ап чыткан кижиле кербэз, динчалеа мен. Ол дамаалык, арат ажыл-агыйныч каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Чөмөгөрдө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Чөмөгөрдө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36 рубль-биле салып ап турувуста, чүе каргөреннө бөжин тараа тарып, албан техника дилдөр, мычал турган тарылгалык хонук-хуусааган эртинер алыр черин кургалдып-кургалдып, хайыраан эээш-биле үрезини чажып каар, он күзүн шолууг чүе албас, чамдыктары мындай кургууг-даа болуулар.

Колхозтар, совхозтар, кээдә Совет дамчыштыр кижилерге черин аренада берип турар болгай. Он өртөк-үеен база шолууг өзес, черден аренада ап алгаш, хүүрөк-биле багып-даа чыткыш болза, машина-техникадан хөлөжиле-даг чыткаш, тарааган тарып, ону ажаар-тежээр, суггарып, чөмөкчүлүк дуртсе, келер чылын чинир магадладымы бар өмөс деп чоргаар олар сен.

Он үрезинин өртөз дендин улгатак. 1 70 кызыл-тастын өртөткө 60 70 рубль болур, бо дээрге бир хлебти 36

АШТЫРЫШКЫН ЧОК ОЮННАР

Хоочуннарнын өг-бүлө маргылдаазы

СПОРТ. Анаа хандыкшыл...
Анаа хандыкшылдың кижилери чыгыс жеңил оолдары, уруулары дег бай...

кынынын үзүндө хоочун...
кынынын үзүндө хоочун мөге Биче-оол Кыргызович Мон...

команданын ойбакчы бурсу...
команданын ойбакчы бурсу өлгө спортчу футболкалары ба...

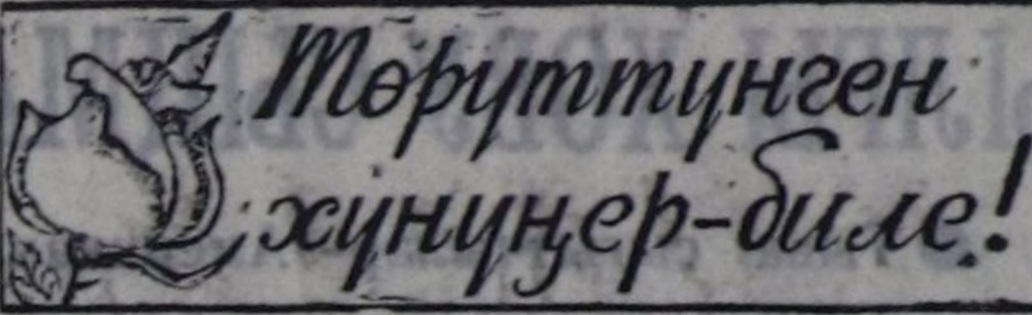
оюп үзүндө ол-бо аргала...
оюп үзүндө ол-бо аргалаарны ажыглаарын айтып берип...

Бичинде-ле республиканын...
Бичинде-ле республиканын хоочун мегелери Суур-оол...

Спорттун ийи хоочуннары...
Спорттун ийи хоочуннары чүгө боттарынаны ныйба...

Чыдаг маргылдаа волей...
Чыдаг маргылдаа волейболга болган. Шүкү оюн 2:1...

Иде, маргылдааны райо...
Иде, маргылдааны райондук ээртитип (белик деңгээлге) арга бисте бар...

Бистия мнак азысы, угба...
Бистия мнак азысы, угбасыс, чедгеси Александр Мунгушова...

таварышка та чеже харе...
таварышка та чеже харе кивин бут кырылга тургузуп...

Уруулары, думалары, ту...
Уруулары, думалары, тууржудары, азыр-дооруктуруп...

ЧАРЛАДАР БЮРОЗУ

«ТЫВА ЧӨӨН ЧҮК» АКЦИОНЕР НИИТИЛЕЛ
Дараазында барааннарны, машина-техника аймаан салып турар: 1. МТЗ-82, Т-40М, Т-16 маркалыг мырнай чаа тракторлар; 2. ГАЗ-3307 автомашиналар; 3. КамАЗ-55102 маркалыг жогумдуг автомашиналар; 4. Аьтка кожар сиген кезер машина; 5. ДВП (шалга чалар быжыг шывыглар); 6. Эп белик сорттуг даган; Өртөн дугурушканын бзугаар доктадыр болгаш канчаар-лаа санажып болур. Чондан болгаш организациялардан дараазында чүүлдерин садып алыр: 1. Бола мал кежи (өртөн дугуржур); 2. Кузун дүшкен сыын мыйызы — 1 сортун — 1 кг мыйыс өртөз 2000 рубль, II сортун — 1500, III сортун — 1000 рубль. Тайлыбыр алыры-биле дараазында телефоннарны ажыглаар: 2-55-37, 2-55-24, 2-12-48. «Тыва Чөөн чүк» акционер ниитилелдин адреси: Кызыл хоорай, Красноармейская кудумчузу, бажын № 170-79.

Ада-ие болгаш кижизидилге ЧАРЖЫНЧЫГ КҮДЭЭ

Оюп адын Б. О. дээр. Ол бичиндеден тура-ла школа-интернатка чурттап өскөн болгаш кижизиттинген. Номчучу бурзууге чүгө школа-интернатка тура бергенди деп айттыгы ала-чайгаар-ла садына бээр чугаажок. Анаа шыны-биле харыкшыларга манды: бо күдээнин ада-иеси мөү-шыннар талазы-биле дыка-ла чыгыс, эш-өүргүне хүндүктел чок чораян. Чүд дээр-ге арага-ларга хандыкшыл-дык болган журуундан, олар барык хүн бүрдө-ле ээриик ажы-төлүңүң ишти-хыршыныче кедер идик-хевиче кичээңице салбайт бээр орта, дөрт ажы-төлүңүң школа-интернатче чоруткан чүе-дэр. Олар анаа мөү-шыннар талазы-биле чо-гумчалыг кижизидилген ала-баан. Ону бо хүнерге чедир олардын чурттап өскөн ам-дырал-чурттагалызын өбүрүң биле багыткан турарына кожо чурттап, ажылап турар ш-өөрү чугаалайып турары таварыла эвес.

Соо адын Б. О. дээр. Ол бичиндеден тура-ла школа-интернатка чурттап өскөн болгаш кижизиттинген. Номчучу бурзууге чүгө школа-интернатка тура бергенди деп айттыгы ала-чайгаар-ла садына бээр чугаажок. Анаа шыны-биле харыкшыларга манды: бо күдээнин ада-иеси мөү-шыннар талазы-биле дыка-ла чыгыс, эш-өүргүне хүндүктел чок чораян. Чүд дээр-ге арага-ларга хандыкшыл-дык болган журуундан, олар барык хүн бүрдө-ле ээриик ажы-төлүңүң ишти-хыршыныче кедер идик-хевиче кичээңице салбайт бээр орта, дөрт ажы-төлүңүң школа-интернатче чоруткан чүе-дэр. Олар анаа мөү-шыннар талазы-биле чо-гумчалыг кижизидилген ала-баан. Ону бо хүнерге чедир олардын чурттап өскөн ам-дырал-чурттагалызын өбүрүң биле багыткан турарына кожо чурттап, ажылап турар ш-өөрү чугаалайып турары таварыла эвес.

Чоокта чаа чаржынчыг кү-дээ бажынчыга дыка ээриик берген, дынагы удуу чыдыр-да, удуу уруу биле школада өөрини турар огул чедип көөрге, дүвү-далаш-биле тура халааш, урууларында-ла барган, Оларны чаа кочааш, бежен катап оладурарын, тура-рын негез. Хөөкүй аштаан уруулары азы-чем чивеин, азынын ол негелдевин до-ранаа күүсеткенер. Чаржын-чыг, мөү чок ада бежен че-дир саны албас болганын улуг уруу доран-на биле тыртып калыкан. Бирги класта өөрини турар огу-нун чыткениден туткаш, өрү көүдүгөш, оон арынга мыл-ча дээр: «Сен мээң огулм эес сен. Мээң негелдемин багай күүсеткен сен. Сөзү адан мен эес мен» — деп херектешеш, огул бажынчы-дан үндүр идиктеш, тырт-кымшаным алган.

Шак ындаг каржы чорук бичи кижини сатыш-сет-киниге кайы кире дөштөйт болганын чаа боддары дыка берге. Шак ындаг дорамчы-лаады оон огул бүгү назы-нында улуп дээрин кымга-даа билдинтир, оон анында бо чаржынчы ада бодунун бо огул үргүлүп кулактаар. Дорамчыладып кезең оол адазы ээриик кел'чылар бол-за, кырга-авазынын бажы-нычыча маинан чоруптар апар-ган.

Соолгу айларда чаржынчыг күдээ уруу-ларыннын нези-ге акша тутулуп көрбөз, Ко-жаларында, ташыыр өш-өрүндөн күн-мун акшаың чөп алгаш, шалынын оларга төлөрүңге өйлөжи бергини каракач чаржынчыг апарган. Тыва улустун мындагы улугер чугаазы бар: «Ады өлүрүңүң орунуга, боду өлгөн дээр». Моюп улуганы бодол көөрге, дыка-ла ханы болуу турар. Мындагы чугаа база бар бол-га: «Алазы калыг болдуру, огул база-ла ындаг болуру». Чаржынчыг күдээ бодунун тө-рөзүн адазын дөзөн шыкажыл, Шак мындагы арын-нүүлүг, мөү-шыннар чок чүгө бодун тогунаар, бодуу кижилерге хөмаарышты тыва улустун улугер чугаазы бар-ла бол-гай: «Кижини шокары — иш-тинде чыгылгың шокары — ааштында» Ашык өг-бүлө-зини келир үезин хандыр бо-лаваа, амдылал-чурттагал-дыга быжыг тура-соруу чок кый арбынын ажы-төлүңүң көтөрсөс, адган кадайын ди-лингге чыгыпкычтар чаржын-чыг күдээни томаартын үе келесин.

Дөрт дугаар айынын эгизинде күдээнин хоочуну база катап кире берген. Хөөкүй ка-дайы база-ла мунгаралга элыскаш дүң-хүндүс дүлү-өп ортө дүвүзүстөан. Антын-да-ла азыпкан. Болаа-сагыш-тын кижинин эргазиминте ээштин ол кире болган-дыр. Өг-бүлениң эр ээзи бивалды-га, хаттыг чыгыш кара бу-лут диргелиң келгени-би эвей-ле болгай

Кызыл-оол СУНАРАК.

Эң-не Кысказы-биле параммадан медээлер

АЛДЫН МЕДАЛЬДАРНЫ БЕРБЕС

Казак школарыга эрлик өөредилге чыгында дооанчу-лардан эн теринин өөргөңгө сурдуулар казак улус өө-редилгезини төөгүзүңге эн сөөлү медалистер болуп ар-тар.

Казакстаннын Улус өөредил-ге аамызынын шиттири-биле школары эн теринин дооскан-нарын алдын болгаш мөвүн медалдар-биле шагнаарын сөөктөдөн. Бо чылдан эгезин, териннеге дык өөредилге чөлдөриңе кирип алырныг чингелдегил бышкан билигнин түнай хевирини аттестаттарын тыпсыр.

Кызыгааржыларны хостаан

Апрель 5-те таджик-афган кызыгаарнын Хорог аставазынын чоогунга аткылажышынын үезинде Россиянын кызыгааржыларында 10 дайынчы читкен турган. Оларны апрель 8-те хостап алган. Кызы-гааржыларын кыдыкшылы, нинти байдалы эки, шериг албаны эртинири турган кезекте-ринче олар чорупканнар.

БОЙДУС ХАЛАВЫ

Апрельдин баштайгы барык оюну сахалинчи-лерге аар уржуктарны таварыштырган. Чеди хо-нук дургузунда ортукулка бо үеде чаар уjurлуг чыахтын 2-и нормазы дүшкек. Хар холумактыг соок чыахтын уржуундан демир-орук харылаалары үзүлгөн, хөмүр-чү сөөртүлгөңе соксаан, агаар оруу мунгаш-талган. Школарга кичээлдер база бол-бастаан.

Ол бүгүнү ажып эртеринге эвээш эвес күш, акша-хөренги негеттинер апаар дээрзин чу-гаажок.

«КАПИТАЛИСТ МЕН»

Калмыкыга болган президент албан-дужаал дээш сонгулаар үезинде Россиянын улус депу-тата Кирсан Илюмжинов бодун «Мен социалист-даа, коммунист-даа, демократ-даа эвес. а капита-лист мен» деп журналистерге интервьюзуңга чу-гаалаан.

Уш кордакчыдан ол тилекчи болуп, кал-мык чонун баштайгы президентизи болган. Чаа президент япон, англи дылдарны тас би-дир, миллионер. Ол чурттап аразынын «Сан» корпорациязынын, «Хону» банкынын удур-тукчузу болушан, 50 хире коммерция, ал-бан-черлерин тулап турар.

«ДЕЛЕГЕЙЖЕ СОҢГА»

Кыдаттын найысылалы Пекин хоорайнын Фэн-тай районунда Кызыл шөл туттунуп турар. Ону Москванын Кызыл шөлүңге шуут дө-мейлештир, чүгө сөө катап бичи кылдып кылтып турар. Делегейини янзы-бүрү улуг-улуг хоорайларынын кайтамгыч чараш, он-узгай булчуңурын дөмейлештир кылган ту-дугларын чыган «Делегейге соңга» деп чарткын бир эн чараш булчуң чаа Кызыл шөл болур деп, кыдат архитекторлар сыяк-тырарлар.

Ам чаржынчыг күдээ дуга-ында толзаргай чыккертени

Кызыл хоорай, Красноармейская, 100, Индекс 667000
ТУРГУЗУКЧУЛАРЫ: Тыва Республиканын Дээш Со-еди болгаш Чыаа «Шың» коллуктив коллектив Кола редактор В. Ф. ЧАДАМБЕ.

РЕДАКЦИЯ КОЛЛЕГИЯЗЫ: Н. С. Базыр (кол редактор) чун оралакчызы), М. М. Саая (харыскалганы секретарь), В. М. Сат, К. К. Сат (кол редакторуну оралакчызы), Н. С. Эрзеп. РЕДАКЦИЈНЫН ТЕЛЕФОННАРЫ: Кол редактор — 3-43-34; келгени кижилер хүлээп алыр чө-р — 3-24-26; кол редакторуну оралакчылары — 3-33-91, 3-34-17; харыскалганы секретарь — 3-34-92; оралакчылары — 3-45-93.

КИЛИСТЕР: улус депуттардынын Советтер, янги-ле-политиктин болгаш социал айтырыгала — 3-34-19; — 3-34-98; улестур — 3-34-49; 3-36-73; көзөз ажыл-агый — 3-41-16; культура үлүс өөредилгеси болгаш чогаал — 3-39-15; 3-34-57; мезгелер болгаш спорт — 3-36-82; 3-34-57; окулга — 3-34-39; 3-34-93; чыгаа — 3-39-03; корреспондтар — 3-41-92; үндүрүкчүлөр — 2-27-41; солун келбей барганга — 3-37-92; 3-14-94; бухгалтерия — 3-37-11.